

Просторова організація туристично-рекреаційних об'єктів Київської області в структурі пропозицій вітчизняних турфірм

<https://doi.org/10.17721/2786-4561.2026.7.1-14/14>

Гайдай С.В.

<https://orcid.org/0000-0002-7443-136X>

Гайдай Д.С.

<https://orcid.org/0009-0002-4223-5644>

Київський національний університет імені Тараса
Шевченка, Київ, Україна, swgayday@gmail.com
Академія Вінсента Поля, Люблін, Польща

Надійшла до редакційної колегії 10.01.2026

Прийнята: 26.03.2026

Анотація. У статті проаналізовано сучасний стан та просторову організацію туристично-рекреаційних об'єктів Київської області на основі офіційних реєстрів і туристичних пропозицій. Оцінено історико-культурний та природно-заповідний потенціал регіону з визначенням кількості нерухомих пам'яток, музеїв, а також територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, в тому числі загальнодержавного значення. Визначено, що туристичні об'єкти досить рівномірно розподілені по адміністративних районах області, з помітним дефіцитом у Броварському районі. Проведено класифікацію туристичних об'єктів за категоріями, серед яких домінують культові споруди, природні об'єкти, музеї та пам'ятники. Проаналізовано пропозиції провідних туристичних підприємств, що засвідчило обмежену представленість внутрішніх турів по Київщині. Виявлено розбіжності між кількістю туристичних об'єктів в офіційних реєстрах та пропозиціями туристичних фірм. Запропоновано включення до офіційних реєстрів об'єктів та локацій із турів цих туристичних підприємств. Встановлено, що перелік туристичних об'єктів регіону залишається відкритим і має значний потенціал до подальшого розширення.

Ключові слова: туристичні об'єкти, Київська область, туристичні фірми, категорії туристичних об'єктів.

Spatial organization of tourist and recreational sites in the Kyiv region within the structure of offerings of domestic travel agencies

Haidai S.

<https://orcid.org/0000-0002-7443-136X>

Haidai D.

<https://orcid.org/0009-0002-4223-5644>

Taras Shevchenko National University, Kyiv, Ukraine, swgayday@gmail.com
Vincent Pol University, Lublin, Poland

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of the current state and spatial organization of tourist and recreational sites in the Kyiv region based on official registers, materials from public authorities, and the offers of tourism enterprises. The historical-cultural and natural conservation potential of the region is assessed through the identification of quantitative indicators of immovable monuments of national and local significance, museums, as well as territories and objects of Ukraine's nature reserve fund. It has been established that tourist sites are generally relatively evenly distributed across the administrative districts of the region; however, a noticeable deficit is observed in the Brovary district, with slightly lower indicators also recorded in the Fastiv district. A classification of tourist sites by main categories has been carried out, among which religious buildings, natural sites, museums, and monuments dominate, forming the core of the region's tourism attractiveness. The offers of leading tour operators have been analyzed, revealing a limited representation of domestic tours within the Kyiv region and a general focus of many companies on outbound tourism. Discrepancies have been identified between official registry data and actual tourism offerings,

particularly regarding the number and typology of sites. An expansion of official lists is proposed through the inclusion of new locations and objects featured in tourist routes. It is concluded that the list of tourist sites in the region is dynamic, open to change, and has significant potential for further development.

Keywords: *tourist sites, Kyiv region, travel agencies, categories of tourist sites.*

Вступ. Туристичний потенціал Київської області базується на синергії багатой історико-культурної спадщини, унікальних природних ландшафтів, а також стрімкому розвитку новітніх атракцій — агротуристичних ферм, етнографічних комплексів та локацій пам'яті. Концентрація та просторова організація туристсько-рекреаційних ресурсів, їх залученість в пропозиції є важливими питаннями для забезпечення сталого розвитку туризму всієї області.

Об'єктом даного дослідження є туристично-рекреаційні об'єкти Київської області та їх просторовий розподіл.

Предметом дослідження виступають особливості просторової організації, класифікації та представленості туристично-рекреаційних об'єктів Київської області у офіційних реєстрах і пропозиціях туристичних фірм.

Метою статті є проведення системного аналізу просторової локалізації туристично-рекреаційних об'єктів Київської області та встановлення ступеня їхньої інтеграції у структуру комерційних пропозицій вітчизняних суб'єктів туристичної діяльності.

Для досягнення поставленої мети у роботі визначено такі завдання:

- проаналізувати кількісний і структурний склад пам'яток культурної спадщини, територій та об'єктів природно-заповідного фонду Київської області;
- дослідити територіальний розподіл туристичних об'єктів за адміністративними районами області;
- проаналізувати пропозиції провідних туристичних підприємств щодо внутрішнього туризму в межах Київської області;
- виявити розбіжності між офіційними реєстрами та фактичними туристичними пропозиціями;
- оцінити повноту представленості туристичних об'єктів та визначити перспективи розширення туристичної бази регіону.

Таким чином, дослідження спрямоване на комплексне вивчення наявних туристичних об'єктів Київської області з врахуванням пропозицій туристичних організацій України.

Матеріали і методи досліджень. Матеріалами для проведення дослідження стали статистичні, довідкові та описові дані про туристичні об'єкти та їх просторову організацію в Київській області. Використано офіційні документи та звіти державних структур та органів місцевого самоврядування в Україні та Київській області, а також дані туроператорів та турагентів України щодо розроблених турів по Київській області.

Результати та їх аналіз. Згідно даних Міністерства культури України та Київської обласної військової адміністрації перелік пам'яток культурної спадщини національного значення Київської області, занесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, нараховує 38 об'єктів, з яких 23 пам'ятки археології, 6 - історії, 5 - архітектури, 2 - археології та архітектури, 1- науки і техніки та 1- історії, монументального мистецтва. Крім того, в регіоні нараховується 564 пам'ятки місцевого значення, зокрема: археології; археології та історії; архітектури; архітектури та історії; архітектури, науки і техніки; історії; історії, монументального мистецтва; історії, науки і техніки; ландшафту, історії; монументального мистецтва; науки і техніки. На окрему увагу заслуговують Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав» (м. Переяслав), Вишгородський історико-культурний заповідник (м. Вишгород) та Національний музей-заповідник української військової звитяги (с. Нові Петрівці). Важливою складовою розвитку туризму та екскурсійної справи є музеї, яких в реєстрі Київської обласної військової адміністрації нараховується 45 (з них 8 - обласного підпорядкування).

Природний потенціал Київської області дозволив в її межах створити 317 територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, 26 з яких загальнодержавного значення та 291 місцевого. Серед них щодо перспектив розвитку туризму та рекреації варто відзначити Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник, національний природний парк «Залісся» (наразі закритий для відвідувань), Білоозерський національний природний парк (створений в межах Бориспільського району Київської області та Черкаського району Черкаської області), а також регіональні ландшафтні парки Богуславль, Приірпіння, Пташиний рай, Студениківський, Трахтемирів та Яготинський ім. гетьмана Кирила Розумовського.

Під егідою Департаменту культури та туризму Київської обласної державної адміністрації було створено Офіційний туристичний портал Київщини, де зібрана актуальна інформація про туристичні локації, маршрути та події Київської області. В межах порталу нами було виокремлено 364 унікальні туристичні об'єкти (без туристично-інформаційних та ряду реабілітаційних центрів, об'єктів в межах м. Києва). Розподіл туристичних об'єктів в розрізі адміністративних районів Київської області представлений в таблиці 1.

Таблиця 1. Кількість туристичних об'єктів по адміністративним районам Київської області

Район	Кількість об'єктів
Білоцерківський	58
Бориспільський	52
Броварський	25
Бучанський	58
Вишгородський/ Чорнобильська зона відчуження	56/8
Обухівський	66
Фастівський	41

В цілому туристичні об'єкти достатньо рівномірно розподілені по території області. Лише в Броварському районі відчувається значний дефіцит таких об'єктів, а у Фастівському районі показник трохи нижче середнього.

Зазначені туристичні об'єкти розділені (з певними нашими уточненнями в статті) на ряд категорій (табл. 2).

Таблиця 2. Кількість туристичних об'єктів Київської області по категоріям

Категорія	Кількість об'єктів
Музеї	52
Природні об'єкти	65
Церкви, костели, монастирі	70
Замки, палаци, маєтки	9
Пам'ятки будівництва, архітектури і археології	29
Пам'ятники, мурали	59
Розваги	36
Готелі, котеджі, бази відпочинку	31
Ресторани	13

Кількість музеїв, що пропонує Офіційний туристичний портал Київщини, трохи більша, ніж в реєстрі Київської обласної військової адміністрації за рахунок можливості включення виставкових просторів, галерей, музейних кімнат чи локальних ініціатив, які не мають статусу музею за законодавством.

Природні об'єкти представлені переважно парками, територіями та об'єктами природно-заповідного фонду, горами, водними та іншими об'єктами природного походження.

До найбільшої по кількості категорії «Церкви, костели, монастирі» віднесені також каплиці, ротонда та окремі руїни храмів.

До категорії «Замки, палаци, маєтки» було включено Руїни палацу Залеєських у с. Руде Село.

До пам'яток будівництва, архітектури і археології увійшли окремі будівлі, ДОТи, ГЕС, підвісний міст, маяк, дамба та інші споруди, залишки оборонних укріплень та споруд, городища.

В категорії «Пам'ятники, мурали» велику частку становлять мурали, що з'явилися в містах Ірпінь та Буча після повномасштабного нападу росії на Україну. Також в цю категорію включені ряд об'єктів Чорнобильської зони відчуження - станція «Дуга», дитячий садок та парк атракціонів в Прип'яті, Рудий ліс.

Розваги на Київщині пропонують різноманітні рослинницькі та тваринницькі ферми, кінно-спортивні, авіаційно-технічний, гольф-та яхт-клуби тощо.

Готелі, котеджі, бази відпочинку, ресторани, як правило, пропонують додаткові послуги: риболовлю, катання на конях, зелений туризм, етномузей, дегустації, медоварню.

Міжнародний експертний клуб і рейтингове агентство «ElitExpert» підготували Національний рейтинг туристичних компаній, які продовжують працювати в умовах війни. В першу десятку увійшли Join UP!, Coral Travel, ALF, TEZ TOUR, Eurotrips, Itravel, Відвідай, Аккорд-тур, TPG, Феєрія Мандрів.

Половина з цих туристичних фірм (Join UP!, Coral Travel, TEZ TOUR, Eurotrips, Itravel) займаються лише виїзним туризмом. Відвідай та Аккорд-тур мають тури по Україні, але по Київській області тури відсутні. У TPG наявний тур по Київщині - Мальовниче Трипілля та осетрова ферма у Ржищеві, а у Феєрії Мандрів два тури - ДивоСвіти Катерини Білокур та Таємниці Трахтемирова. Милуємось першоцвітами. І лише в асортименті туристичного оператора ALF широко представлені тури по Київській області. Більшість об'єктів, що пропонуються для відвідування, представлені на Офіційному туристичному порталі Київщини. Але перелік цілком можна доповнити "Музеєм кутка" у с. Дерев'яна, рядом об'єктів у місті Васильків, Ягідною Полянкою "Лохина Голубика Blueberry" у с. Жукин.

Крім вище згаданих туристичних підприємств, тури по Київщині пропонували й пропонують достатньо багато туроператорів та турагентів, зокрема "Коло Край", "Країна Ю Ей" (Kraina-UA), "Україна Інкогніта", "Author-tour", ЕтноСвіт тощо.

Проаналізувавши пропозиції туристичних фірм, можна зробити висновок, що найбільш відвідуваними є різноманітні об'єкти в містах Київської області – Білій Церкві, Переяславі, Вишгороді, Богуславі, Василькові, Броварах, Яготині, Ржищеві, Фастові. Практично всі туристичні організації пропонують відвідати Історико-етнографічний музей "Українське село" у с. Бузова, ландшафтний парк «Буки» у с. Буки, базу відпочинку "Золотий фазан" у с. Вишківське, парк "Острів сакури" у с. Володарка, ферму «Бабині кози» у с. Галайки, ландшафтний парк "Добропарк" у с. Мотижин, парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення "Межигір'я" у с. Нові Петрівці, Київський обласний археологічний музей у с. Трипілля, сімейний екопарк Ясногородка, страусину ферму у с. Синява, Палац Хосецьких у с. Томашівка, музей-садибу Козловського у с. Мар'янівка, гору Красуха у с. Витачів, ландшафтний заказник «Васильківські Карпати», туристично-оздоровчий комплекс «Гончарі» у с. Дибинці.

Окрім об'єктів, що розміщені на Офіційному туристичному порталі Київщини, туристичні фірми пропонують для відвідування ще багато інших.

Категорію «музеї» можна доповнити "Музеєм кутка" у с. Дерев'яна, історичної зброї у м. Бровари, меморіальним музеєм-заповідником родини Рильських у с. Романівка, етнографічним музеєм «Берегиня», у с. Стайки, історико-краєзнавчими музеями у с. Березова Рудка та с. Ставище, а також краєзнавчими у м. Кагарлик, с. Карапиші, с. Саварка та с. Шандра.

До цікавих природних об'єктів можна віднести пейзажний парк у м. Кагарлик, унікальні Дніпровські краєвиди (с. Халеп'я, с. Циблі, с. Стайки тощо) та на р. Рось (м. Біла Церква, с. Коженики, с. Бородані, с. Пугачівка, с. Хохітва, с. Глибичка, с. Дешки), парк у с. Потік, екологічну стежку «Верболози» до Росави (с. Карапиші), Ірпінську набережну з фотозонами та інсталяціями, заказник «Урочище Череківщина» у с. Триліси, дендропарк у с. Васютинці, острів у с. Пилипча. алею 600-літніх дубів у с. Старе.

Значно можна доповнити перелік релігійними об'єктами. Пропозиції туристичних фірм включають монастирі у селах Мала Солтанівка та Нещерів, муровані церкви у селах Рокитне, Ромашки, Шандра, Карапиші, Скибинці, Липівка, П'ятигори, Любимівка, Ненадиха, дерев'яні у селах Олійникова Слобода, Липовий Скиток, Півні, Коженики, Лехнівка, Рогозів, Селище, Коленці, Зрайки, костюл у с. Безпечна, руїни церков у селах Винарівка та Уляники.

В категорію «Замки, палаци, маєтки» в Офіційний туристичний портал не потрапили палац Закревських 19 ст. у с. Березова Рудка, палац Браницьких 19 ст. у вигляді літака-біплана у с. Ставище, палац у с. Тхорівка, маєток генерала Ксаверія Ратника у с. Борова, садиба Марка Вовчка у с. Хохітва, будівель маєтку Ліпінських у с. П'ятигори, садибний будинок поміщика Синельникова з залишками парку в с. Литвинівка, дерев'яна садиба Браницьких у с. Жерева, садибний поміщицький будинок у с. Бабинці, залишки панської садиби у с. Ненадиха, палац Потоцьких (XIX ст.) у с. Квітневе (Казимирівка).

Невраховані туристичним порталом пам'ятки будівництва, архітектури і археології: зведені у стилі український модерн будинок сільського банку у с. Косівка, руїни магазину у с. П'ятигори, земські школи у селах Горошків, Карапиші та Станіславчик; земська школа із баштою у с. Розкішна; двокласне училище 19 ст. у стилі пізнього класицизму у с. Рокитне; будівля колишньої чеської пивоварні Вячеслава Канського у м. Березань; дві водонапірні старовинні вежі, одна з яких гіперболоїдна вежа Шухова у с. Пісківка; найдовший дерев'яний міст у с. Мала Снітинка; підвісні мости у с. Дешки та с. Синиця; віадук залізничя-привид у с. Кременище; гребля ГЕС у с. Глибичка; гребля у с. Шкарівка; вітряний млин у с. Гейсиха; паро-водяний млин, гребля з шлюзом, міст у с. Городище-Пустоварівське; дерев'яний водяний млин-питель у с. Ненадиха; млини у місті Тетіїв та селах Шамраївка, Зрайки, Антонів, Чубинці, Романівка; руїни водяних млинів у селах Зрайки та Пугачівка; ДОТи № 205 у с. Юрівка, із бронеколпаком (Якуніна), № 151 (врізаний у Змієвий вал), артилерійський капонір № 152 в районі сіл Кременище та Круглик, затоплений № 127, № 129 та № 130 у с. Ходосівка; старовинна «Криниця Скульського» у с. Триліси; давньоруське городище у с. Циблі; Велике Ходосівське городище.

До цікавих пам'ятників та пам'ятних місць можна віднести унікальний пам'ятник Богдану Хмельницькому та Іркліївській сотні у с. Іркліїв, пам'ятник льотчику-космонавту Павлу Поповичу у с. Узин, а також могилу видатного краєзнавця Лаврентія Похилевича у с. Любимівка. Набувають популярності місця, пов'язані з агресією росії. Зокрема, підірваний Романівський міст у м. Ірпінь, «Поле бою. Битва за Мошун» і меморіальний комплекс «Янголи Перемоги» у с. Мошун.

Категорію «розваги» можна доповнити центром с. Ковалівка з численними інсталяціями, льодовою ареною, стадіоном, ресторанами та кафе, крафтовою пекарнею у с. Витачів та "Пекарнею на дровах" у с. Потік, лавандовим парком «Порадів», страусиною фермою у с. Синява, майстернею виробів японської кераміки та японських масок у с. Бородянка, еко-фермою «Українська креветка» у с. Узин, аквапарком «Термінал» у м. Бровари, льодовою ареною у м. Біла Церква, пивоварнею «Зіберт» у м. Фастів.

Ряд пропозицій на даний час можна вважати ексклюзивними. Наприклад, туристичний оператор «Україна Інкогніта» запрошував у тури-експедиції, що фактично було показом невідомих для широкого загалу пам'яток. Деякі тури тимчасово не проводяться в зв'язку закриттям території для відвідування. Зокрема, в Чорнобильську зону та Національний природний парк «Залісся».

З великою ймовірністю можна вважати, що список туристичних об'єктів Київщини (навіть з врахуванням вище зазначених пропозицій від туристичних фірм) є неповним і буде з часом поповнюватись.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що Київська область має потужний і різноманітний туристично-рекреаційний потенціал, сформований як об'єктами культурної спадщини, так і природними об'єктами, що створює сприятливі передумови для розвитку внутрішнього туризму.

Просторовий аналіз показав відносно рівномірний розподіл туристичних об'єктів у межах адміністративних районів області, хоча на окремих територіях, зокрема Броварському районі, спостерігається їх дефіцит. Це свідчить про певну нерівномірність туристичного освоєння території та необхідність подальшого розвитку туристичної інфраструктури.

Класифікація туристичних об'єктів засвідчила домінування культових споруд, природних об'єктів, музеїв і пам'яток, які формують основу туристичної привабливості регіону. Водночас виявлено значний потенціал менш представлених категорій, зокрема об'єктів промислової, технічної та сучасної культурної спадщини.

Аналіз туристичних пропозицій засвідчив обмежену представленість внутрішніх турів по Київській області у діяльності багатьох туристичних підприємств, а також певні розбіжності між офіційними реєстрами та реальними маршрутами. Це вказує на необхідність актуалізації інформаційної бази та активнішого залучення ряду локальних туристичних об'єктів до туристичних продуктів.

Загалом встановлено, що перелік туристично-рекреаційних об'єктів Київської області є динамічним і відкритим до розширення, що свідчить про можливість посилення туристичного потенціалу регіону.

Заява про конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Список використаних джерел.

Zvit pro stratehichnu ekolohichnu otsinku proiektu prohramy sotsialno-ekonomichnoho ta kulturnoho rozvytku Kyivskoi oblasti na 2025 rik. (in Ukrainian) <https://koda.gov.ua/wp-content/uploads/2024/12/zvit-seo-prog-2025-1.pdf>

Ofitsiyni turystychnyi portal Kyivshchyny. (in Ukrainian) <https://kyivregiontours.gov.ua/>

Ofitsiyni sait Kyivskoi oblasnoi viiskovoï administratsii. (in Ukrainian) <https://koda.gov.ua/>

Ofitsiyni sait Ministerstva kultury Ukrainy. (in Ukrainian) <https://mincult.gov.ua/>